

Geliş Tarihi: 28.12.2018
Kabul Tarihi: 05.01.2019
Yayın Tarihi: 17.01.2019

OĞUZTAD

OĞUZ TÜRKÇESİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Sayı: 1 - Ocak 2019

s.s. 23-47

ERMENEKLİ ÂŞIK HASAN TAHSİN'İN BİLİNMEYEN BİR ESERİ: MANZÛME-İ HARB

İlyas KAYAOKAY*

ÖZET

Ermenek'te Müftü-zâdeler adıyla bilinen bir aileye mensup olan Hasan Tahsin (1878-1957), Berber Destanı ve Divlekname adlı manzumeleriyle, şöhret bulmuş bir halk şairidir. Hasan Tahsin, soyadı kanunundan sonra "Görgülü" soyadını almış olup bugüne kadar hakkında birkaç makale dışında ilmî bir çalışma yapılmamıştır. Bu çalışmada, Hasan Tahsin'e ait olduğunu tespit ettiğimiz, kataloglara girmemiş, 15 sayfadan müteşekkil *Manzûme-i Harb* adlı eserin tanıtılıp incelenmesi ve Arap harflerinden Latin alfabesine aktarımı yapılacaktır. Eser, şahsî kütüphanemizde olup İzmir'deki bir sahaftan satın alınmak suretiyle temin edilmiştir.

Seyyid-zâde Hasan Tahsin'in *Manzûme-i Harb* adlı eseri, beşer mısra halinde toplam 39 bendden oluşan, I. Dünya savaşı sürerken, kanaatimizce 1915-1916 tarihleri arasında kaleme alınmış, savaş ve kahramanlık konulu bir şiiirdir. Manzume, anonim halk şiiri nâzım biçimlerinden türkü formu ile 11'li hece ölçüsünde yazılmıştır. Osmanlı devletinin I. Dünya Harbi'ndeki durumunu sade ve samimi bir Türkçe ile dile getiren bu manzume, askerin ve halkın moralini yükseltmeyi amaçlayan, onları uyanışa davet eden bir metindir. Bu yazımızda,

* Doktora Öğrencisi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eski Türk Edebiyatı A.B.D.
kayaokay_2323@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8544-2307>

daha evvel kaynaklarda adı geçmemiş bu tarihî-edebî metnin gün yüzüne çıkarılması hedeflenmiş böylece Ermenekli Hasan Tahsin'e dair yapılacak olan yeni çalışmalara zemin hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ermenek, Hasan Tahsin, Hasan Rüşdü, I. Dünya Savaşı, Türkü

AN UNKNOWN WORK OF ERMENEKLİ ÂŞIK HASAN TAHSİN:

MANZUME-I HARB

ABSTRACT

Hasan Tahsin (1878-1957), who belonged to a family known as Mufti-zada in Ermenek, was a popular poet who was famous with his poems called “Berber Epic” and “Divleknamah”. Hasan Tahsin took the surname ”Görgülü” Hasan after the surname law. To date, no scientific research has been conducted except for a few articles. In this study, I have determined that it belongs to Hasan Tahsin, which has not entered the catalogs, the 15-page work named “Manzûme-i Harb” will be introduced Arabic alphabets translated into Latin alphabet. The work is in my personal library was obtained by purchase from an old bookstore in Izmir.

Seyyid-zâde Hasan Tahsin's work Manzûme-i Harb is composed of 39 continents. There are five verses on every continent. In my opinion, during World War I, a poem about war and heroism was written between 1915-1916. This poem is a “folk song” and it is written with eleven syllable. This poem describes the state of the Ottoman state in World War I with a simple and sincere Turkish. This poem aims to raise the morale of the soldiers and the people, invites them to awakening. In this research, it is aimed to reveal this historical-literary text which has not been mentioned before in the sources. In this way, the way has been shown to the new studies about Hasan Tahsin.

Key Words: Ermenek, Hasan Tahsin, Hasan Rüşdü, First World War, Folk Song

GİRİŞ

Bu çalışmada 1915-1916 tarihleri arasında yazıldığı tahmin edilen “Manzûme-i Harb” adlı küçük hacimli bir eserin tanıtımı ve incelenmesi yapılacaktır. Bu eser, İzmir'deki bir sahafta tarafımızdan bulunmuş olup, şahsî kütüphanemizde yer almaktadır. 15 sayfalık bu kitapçığın üzerinde eserin kime ait olduğu, ne zaman basıldığına dair bilgi bulunmamaktadır. Eserin Hasan Tahsin adlı bir şaire ait olduğu, manzumenin sonunda yer alan şu ifadelerden yola çıkılarak tespit edilebilmiştir.

“Millet-i necîbe-i Osmâniyeyi harb-ı hâzıra terğîb ve teşvîk ve muhterem ordularımızıñ düşmâna karşı ibrâz eylediklerü şehâdet ü muzafferiyâtından bâhiş işte bu ebyât tanzîm idildi. Kâri'în-i kirâmıñ enzâr-ı dîkkatlerine 'arz iderim. Nâzîmü'l-ebiyât Ermenâk kazâsından Seyyid-zâde El-Hâc Hasan”

Burada yer alan bilgilere uzun bir süre şüpheyle yaklaştık. Taradığımız kataloglarda adına rastlanmayan bu eser, satın aldığımız sahafın kataloğunda başka bir şair adına kayıtlıydı. Zira “Ermenekli Hasan” olarak bilinen meşhur bir Hasan daha vardır ki o isim, bugün Harput

musikisinde ayrı bir yeri olan “Sana dil verdim ise yık da harâb et mi dedim” gazelinin sahibi Ermenekli Hasan Rüştü’dür (1869-1936).

Manzumenin künye bilgisine bakıldığında, şairin baba adının Seyyid olduğu ve şairin hacca gittiği anlaşılmaktadır. Hasan Rüştü hakkında yapılan çalışmaları¹ incelediğimizde babasının adının İbrahim Hakkı Efendi olduğu görülür. Ancak Hasan Rüştü iki buçuk yaşında iken babasını kaybetmiş ve onu dayısı “Seyyid” himayesi altına almıştır. Belki bu nedenle Seyyid-zâde denilebileceğini göz önünde bulundurarak net bir çıkarımda bulunamadık. Hasan Rüştü’nün hayatını incelediğimizde onun Konya-İzmir-İstanbul üçgeninde derbeder bir hayat sürdüğü, ömrünü hapishanelerde ve sürgünde geçirdiği, fazla içki içmesi veya disiplinsiz tavırları nedeniyle işten atıldığı için maddi sıkıntılar çektiği görülmektedir. Kaynaklarda, bilhassa şairin en yakın arkadaşı olan Memduh Yavuz Süslü’nün 1937 tarihli eserine baktığımızda onun hacca gittiğine dair bir bilgiye rastlamadık.

Bütün bu bilgiler ışığında Manzûme-i Harb’in Ermenekli Hasan Tahsin [Görgülü]’ye ait olduğu anlaşılmıştır. Hasan Tahsin’in *Berber Destanı* ve *Divlekname* gibi şiirleriyle tanınan bir halk şairi olması ve adı geçen manzumenin de türkü nazım şekliyle 11’li hece ölçüsünde yazılmış olması manzumenin bu şaire ait olduğunu göstermektedir. Zira *Berber Destanı*’nın sonunda da Manzûme-i Harb’teki gibi üç mısralık kavuştak mısraları olmayan bir bend yer alır. Her ne kadar Hasan Rüştü’de koşma nâzım şekliyle birkaç şiir yazmışsa da onunla ilgili anlatılan hatıralarda hece vezni ile ilgili olumsuz düşüncelere sahip olduğu görülmektedir:

“Hıfzı Veldet Dedeoğlu hatıralarında anlattığına göre 1920-1921 yıllarında Konya Lisesi’nde lise iki öğrencisiyken, edebiyat derslerine Hasan Rüştü girer. Hıfzı Veldet, onun şiirde hece veznini küçümseyen, hatta ondan nefret eden ve aruz vezninin müzikal ahengine meftun olan bir öğretmen olduğunu belirtir” (Kara, 2004: 32).

Ayrıca manzumenin muhtevasına baktığımızda bazı bendlerde Enver Paşa’nın methodıldığı görülür. Oysa Hasan Rüştü’nün Enver Paşa için hicviyesi bulunmaktadır:

Türk ilinde iki çalgın mütegalip türedi
Etiler memlekete millete çok işkence
Enver Almanya’ya aldı, Ferit İngiliz’e
İki dâmâd mesâvîde müsâvî bence (Süslü, 1937: 73)

Yaptığımız araştırmada Hasan Rüştü ile Hasan Tahsin’in hem anne hem baba tarafından akraba olduğunu anladık. Hasan Tahsin, yazdığı şiirleri Hasan Rüştü’ye de okutur ve onun da görüşlerini almış. Hasan Tahsin’in babası, Hasan Rüştü’nün dayısı olup onu himaye eden akrabalarından biridir. Hasan Rüştü gibi İzmir’in kültür ve edebiyat hayatına katkıda bulunan Maraşlı Kâmil Efendi’nin (1857-1924) de *Manzûme-i Harb* adında kayıp bir eserinin olduğu bilinmektedir:

“*Manzume-i Harp* adlı şiir kitabından kaynaklar bahsediyorlarsa da, bu eser, kataloglara intikal etmemiştir; belki de uzunca bir şiirden ibaret bir küçük kitapçıktır. Ancak şunu belirtelim ki Kâmil Efendi’nin savaşı konulu birkaç şiiri vardır” (Altıntop, 2003: 10).

¹ Süslü, Memduh Yavuz (1937). *Ermenekli Hasan Rüştü Hayatı ve Eserleri*, Konya. Huyugüzel Ömer Faruk (2000).. *İzmir Fikir ve Sanat Adamları*, Ankara Kültür Bakanlığı Yayınları. Kara, Süleyman (2004). “*Ermenekli Hasan Rüştü’nün Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*”, Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi.

Bu yazıda Hasan Tahsin hakkında bilgi verildikten sonra yeni bulunan eseri *Manzûme-i Harb*'in tanıtımı ve bu metnin Arap harflerinden Latin harflerine aktarımı yapılacaktır. Çalışmanın sonuna manzumenin orijinal hali de eklenmiş (Ek: 2) olup ilgililerin istifadesine sunulmuştur.

ERMENEKLİ HASAN TAHSİN VE MANZÛME-İ HARB

Hasan Tahsin, 1878'de Ermenek'te doğmuş olup bu yörenin önemli âşıklarından biri olarak bilinmektedir. Babasının adı, kaynaklarda "Sait" şeklinde geçmektedir. Ancak kanatimizce bu bilgi doğru değildir. Zira bulduğumuz eserde baba adının "Seyyid" olduğu anlaşılmıştır. Seyyid Efendi müderristir. Bu aile Ermenek'te "Müftü-zâdeler" olarak bilinmektedir. Hasan Tahsin, Ermenek Rüştiyesi'nden sonra medrese eğitimi almış akabinde de beş, altı yıl boyunca Konya Meclisi Umumi ve İl Daimi Encümeni azalığında bulunmuştur. Bir süre sonra isteği doğrultusunda Aydın Müftülüğü'ne atanmıştır. Hasan Tahsin buradan memnun kalmayarak başka bir yere tayin için dostlarına Aydın Destanı'nı (Odabaşı, 1998a) yazmış ve Ermenek'e müftü olarak atanmıştır. Hasan Tahsin'in hacca gittiği *Manzûme-i Harb*'teki ifadeden anlaşılıyorsa da ne zaman gittiğine dair bir bilgimiz yoktur. Kaynaklara göre; etrafındaki herkesin büyük saygı duyduğu Hasan Tahsin, şen, hoş sohbet, nükte sahibi, cömert bir zât olup sofrası "Müftü Sofrası" şeklinde meşhur olmuştur.

Kamil İlisulu ve onu takip eden Halit Bardakçı² 1957 senesinde 82 yaşında Konya Devlet Hastahanesi'nde vefat ettiğini söylese de (İlisulu, 1961: 38; Bardakçı, 1976: 395) bu tarih verdiği doğum tarihiyle çelişmektedir. Bu hatalı bilgi, diğer çalışmalarda da (Odabaşı, 1999: 65; Ayva, 2013: 176) aynen tekrar edilmiştir. Şayet 82 yaşında vefat etmiş ise doğum tarihi 1878 değil 1875'dir. Şairin H.1295'de doğduğu bilindiğine göre, 79 yaşında vefat etmiş ve Konya'da defnedilmiştir. Kamil İlisulu'nun *Ermenek İlçesi* kitabında Hasan Tahsin'e ait bir küçük fotoğraf yer almaktadır. (Ek:1)

Sefa Odabaşı'dan öğrendiğimize göre, Hasan Tahsin'in şiirlerinin yazılı olduğu ve kendi özel kütüphanesinde saklı olan bir el yazma defteri vardır. Şiirleri, bugüne kadar toplu bir şekilde yayımlanmamıştır. Güncel hadiseler üzerine yazdığı şiirleri ile tanınmakta olup Aydın Destanı, Cumhuriyetin 1935-1936-1937. yıl dönümlerinde yazdığı destanlar, şehir methiyesi olan Divlektname ve berber Hasan ustanın methi olan Berber Destanı, Hasan Tahsin'in kaynaklarda adı geçen bilinen manzumeleridir. 16 dörtlükten müteşekkil Divlektname, Sadeddin Nüzhet ve Mehmet Ferid'in *Konya Vilayeti Halkiyat ve Harsiyat* adlı eserinde kayıtlıdır. 34 dörtlükten oluşan Berber Destanı ve Aydın Destanı Sefa Odabaşı tarafından yayımlanmıştır. Berber Destanı üzerine Aziz Ayva'nın da bir incelemesi bulunmaktadır (İlisulu, 1961; Bardakçı, 1976; Odabaşı, 1999; Ayva, 2013).

Bu makalemizde de Ermenekli Âşık Hasan Tahsin'in 37 yaşında yazdığını düşündüğümüz, kaynaklarda adı geçmeyen ve tarafımızdan bulunan "*Manzûme-i Harb*" adlı eseri tanıtılacaktır.

1. MANZUMENİN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

1.1. Nâzım Şekli

² Halit Bardakçı şairin biyografisini Kamil İlisulu'nun "Ermenek İlçesi" adlı kitabından aldığını dipnotta belirtmektedir. Bardakçı'nın eserini ricamız üzerine temin edip bize ileten Dr. Öğr. Üyesi Onur Aykaç Bey'e teşekkür ediyorum.

Manzûme-i Harb, anonim halk şiiri nâzım şekillerinden “türkü” formu ile yazılmış olup aaa-bb/ccc-bb/ddd-bb şeklinde kafiyeleşmiştir. Türkü, ezgilerle söylenen bir nazım şekli olup divan edebiyatındaki muhammeslere benzer. Türkünün yapısında bend ve bağlama/kavuştak adı verilen nakarat mısraları vardır. Bendler kendi arasında kavuştak mısraları ise kendi aralarında kafiyeleşmiştir. *Manzûme-i Harb* toplam 39 bendden oluşmakta olup manzumenin sonunda 14'lü hece vezniyle yazılan nakaratsız, üç mısralık bir de dua bendi yer almaktadır. Manzumede mahlas kullanılmamış olup sadece son bendde şairin memleketi Ermenek'ten söz edilmiştir.

1.2. Redif ve Kafiye

Manzumede kelime halinde redif kullanılmamış olup ek halinde redifler görülmektedir. (2, 3, 4, 5, 6, 16, 20, 22) Nakarat mısralar arasında tam kafiye vardır:

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

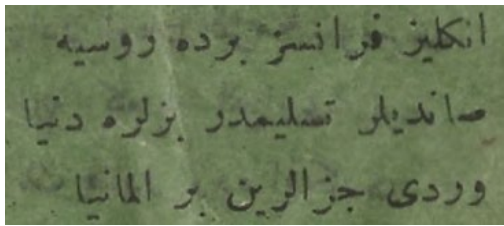
Ordu kelimesi bazı mısralarda (vavlı) şekilde (1/3) nakaratta ve bazı mısralarda (23/1) şekilde yazılmıştır. Bu nedenle “dı” seslerinde tam kafiye vardır. Nakarat mısraları dışındaki bendlerde tam kafiye, manzumede en fazla kullanılan kafiye türü olmuştur:

Yarım Kafiye: (2), (5), (16), (17).

Tam Kafiye: (1), (8), (9), (11), (12), (14), (15), (18), (19), (21), (23), (24), (25), (29), (30), (31), (34).

Zengin Kafiye: (6), (7), (10), (13), (22), (27), (28), (32), (33).

Manzûmede genel olarak “kafiye ses içindir” anlayışı hakimdir. Görüleceği üzere “Rûsiya”, kelimesinin sonunda elif harfi yoktur.

İngiliz Frânsız bir de Rûsiya
Şandılar teslîmdür bizlere dünyâ
Verdi cezâların bir Almânyâ (9)

Her türden kafiyeleşimin yer aldığı şiirde, bazı yerlerde kafiyeleşimin bozulduğu görülmektedir:

Fetvâ okuvendi taqrîr idil-di
Millet uyandı [‘azîzim] silâh takın-dı
Gökde melekler seyrâna gel-di (3)

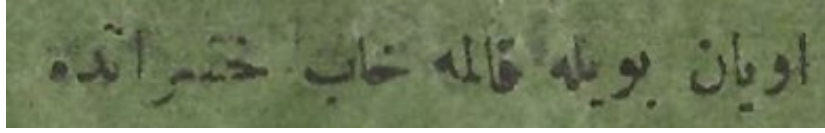
Burada görülen geçmiş zaman eki “-di” ek halindeki rediftir. “İdil-“ ve “gel-“ fiilleri arasında “l” sesi yarım kafiye iken “takın-” fiili kafiyeleşimi bozmaktadır.

Bizlere vâcibdür bu seferber-lik
Kalmadı arada sendelik ben-lik
Çağırır vatanım gösteriñ er-lik (4)

“Bir” ve “er” kelimesi arasında yarım kafiye varken “ben” kelimesinde kafiye yoktur. İsimden isim yapım eki “-lik” ise rediftir.

Kaynıyor milletiñ kanı cân-ında
Çekdiler kılıcı harb meydân-ında
Uyan böyle kalma hâb-ı hüsrân-da (5)

Burada “cân”, “meydân” ve “hüsrân” kelimeleri son hecesinde uzun ünlü olduğu için zengin kafiye olarak kabul edilir. “-ında” eki de rediftir, ancak son kelime kafiye ve redifi bozmaktadır. Bu mısranın Arap harfli yazımına dikkatlice baktığımızda;

Sanki “hüsrânında” yazılmak istenmiş ancak sehven ikinci nun harfi unutulmuş ve sonradan eklenmiştir. Mısraı, “Uyan böyle kalma hâb-ı hüsrânında” şeklinde çevirirsek bir hece fazla çıkmaktadır. Bundan ötürü vezin bahsinde de görüleceği üzere, izafet kesresini parantez içine almamız gerekir. Ancak kanaatimizce burada zorlama bir durum ortaya çıkacağından “hüsrânda” kelimesinin kafiye yapısını bozduğunu söyleyebiliriz. Bu bendde “-da” bulunma hali eki redif, “n” sesi ise yarım kafiye dir. Bu bendde de;

Kaçdı el-emândan hâ'in düşmân-lar
Atdılar deñize çok donanma-lar
Gönendi balıklar yaptı sarây-lar (20)

“-lar” çoğul eki redif olup kafiye yoktur.

Dünyânın müflisi İngiliz telbîs
Gûyâ teslim aldı Mısr ile Kıbrıs
Başladı ifsâda şandı şâhibsiz (26)

Burada da “sâhibsiz” kelimesi kafiye uymamakta olup “z” ve “s” seslerinin birbirine yakın olması kulak için kafiye anlayışının şiirde hakim olduğu düşünülebilir. Genel olarak manzumede kafiye zayıf kalmıştır diyebiliriz.

1.3. Vezin

Manzûme-i Harb, 11’li hece vezniyle yazılmıştır. Şiirde “durak” olmayıp bazı mısralarda fazla yahut eksik mısralar görülür.

İ' lân oldu 'azîzim cihâd[-1] ekber (1/2)

mısramda “oldı” şeklinde düzeltilen kelime **اولندی** (olundu) şeklinde yazılmıştır. Vezin gereği “oldı” şeklinde yazmak daha uygundur. Yine “cihâd-ı ekber” terkininde izafet kesresi fazla hecedir. Bu nedenle parantez içinde yazılmıştır. Aynı durum:

Emr idiyor bize cihâd[-1] ekberi (2/2)

mısramda da görölmektedir.

Millet uyandı ['azîzim] silâh taşındı (3/2)

mısramda üç hece fazladır. Burada “azîzim” kelimesinin sehven yazıldığını düşünöyoruz. Bu nedenle parantez içinde verdik. Sonraki mısramda da bir hece eksiktir:

Gökde melekler seyrâna geldi (3/3)

Burada “seyrâna” kelimesindeki uzun a çift hece olarak düşünölmüştür. Aşağıdaki mısralarda da bir hece eksik çıkmakta olup uzun ünlüler sayesinde vezin tamamlanabilmektedir. Metinde bu uzun ünlüler italik yazılmıştır.

Ordu-yı İslâm olsun muzaffer (1/3)

Vağan uğruna kurbân cânımız (6/2)

Qafkâsiya'da qahramân ordu (23/1)

İtdi himmet bize Osmân Gâzî (24/3)

Bir mısramda geçen;

Osmânlıyız biz harb'dur şânımız (6/1)

“harb” kelimesi medli olarak iki hece olarak düşünöldüğünde vezin tamamlanmaktadır. Bu nedenle ikinci heceyi gösteren harf italik yazılmıştır. Yine;

Her vakt bulunmaz yaraya merhem (17/2)

mısramda da “vakt” kelimesi iki hece olarak kabul edildiğinde vezin sağlanmaktadır.

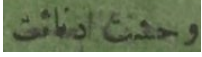
Hece sayısı fazla çıkan bazı mısralarda, vezin gereği kelimelerde ünlü düşmesi görölebilmektedir. **اطرافیزی** “Etrâfimizi” şeklinde okunması gereken bu kelime (11/2)

vezin gereği “etrâfimizi” şeklinde olmalıdır. Aynı şekilde **يوردیمیزی** “yurdimizi” (15/3)

kelimesi de vezin gereği “yurdimizi” şeklinde olup ünlü düşmesi vardır. Yine **اسلافیزی**

“eslâfımızı” kelimesi “eslâfmızı” şeklindedir. Metinde, düşen bu ünlüler parantez içinde gösterilmiştir.

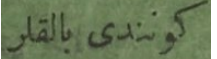
Bazı kalıp ifadeler arasında yer alan atıf bağlaçlarının yazılmadığı görülür. yâr [u] ağyâr (12/2) ve vahşet [ü] denâset (27/1) ifadesinin geçtiği mısralarda, atıf bağlacı olmadan bir hece eksik çıkmaktadır.

1.4. Dil Özellikleri

Manzûme-i Harb, dili son derece sade, Arapça ve Farsça terkiplerin ender görüldüğü halk için yazılmış bir şiiirdir. İçerisinde yer alan yabancı kelimeler ve terkipler basit düzeyde olup günümüz insanının dahi sözlük yardımı olmadan anlayabileceği düzeydedir. Halk şiiri ve Millî edebiyat devri şiir anlayışının bütün özelliklerini taşımaktadır. Bu manzumede yer alan bütün terkipler şu şekildedir:

Cihâd-ı ekber (1/2, 2/2), hâb-ı hüsrân (5/3), şevket-i Osmân (7,2), bahş-ı rübâb (8/1), pend-i cevher (8/3), asker-i Osmân (10/3), ibn-i şîrân (10/3), merd-i arslân (22/1), şehir-i Tebrîz (24/2), Câmî'ü'l-Ezher (29/2, 30/1), nâzır-ı Harbiye (30/3), şems-i mürdân (33/1), ihvân-ı İslâm (34/1), türbe-i Hz. Âdem (34/3), arz-ı ecnebî (35/1), nusret-i Hak (37/2), nusret-i Yezdân (38/2), esteceb-i Kur'ân (38/3), Enver-i ferîd (39/3). Manzumenin dokuz yüz kelimedenden fazla olduğu hesaba katıldığında bu terkiplerin şiirin %1'ine ancak tekabül ettiği görülür.

Manzûmede bazı ağız özellikleri de görülmektedir. Bazı kelimelerde “e” değil de “i”nin kullanılmış olması, ağız özelliği olarak değerlendirilebilir. Örneğin kelimesinde (3/1) görüldüğü üzere “okuvendi” ağız özelliği taşıyan bir kelimedir. Kelimeyi “okundi” şeklinde çevirirsek vezinde bir hece eksik çıkmaktadır. Kelimenin baskı hatası sebebiyle de böyle yazılmış olabilme ihtimali vardır. Ağız özelliği olarak kullanıldığını düşündüğümüz bir başka kelime “sendelik” (4/2) kelimesidir. Hemen sonrasında gelen “benlik” kelimesinden de anlaşılacağı üzere “senlik” anlamında kullanılmıştır.

Yine bir başka ağız özelliği olarak “gönendi” (20/3) kelimesini gösterebiliriz. Türkiye Türkçesi Ağızları Sözlüğü'nde rastladığımız bu kelime; “mutlu ve rahat bir hayat yaşamak” anlamının yanında İzmir'de “nasip almak”; Tarsus'ta “faydalanmak”; Afyon, Uşak ve Amasya'da “bir yere yerleşmek, oturmak”; Konya ve Adana'da da “mirasa konmak” anlamında³ olup manzumede bu manada kullanılmıştır.

2. MANZUMENİN MUHTEVASI

Kahramanlık konulu *Manzûme-i Harb* adlı türkü, Osmanlı devletinin I. Dünya Savaşı'nda yer alması sebebiyle kaleme alınmış olup tahminen 1915-1916 yılları arasındaki bir tarihte yazılmıştır. Manzumede yer alan bazı ifadelerden eserin yazılma tarihi ile ilgili bir çıkarım

³ Bkz.: http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_ttas&view=ttas&kategori=derlay&kelime1=g%C3%B6nenmek (E.T. 25.12.2018)

yapmak mümkündür. Manzumenin bağlama mısralarında bu savaşın bir “vatanı kurtarma fırsatı” olarak görüldüğü bu nedenle “şerefli askerin durmadan ilerlemesi” gerektiği ifade edilir:

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vatanı fırsatı geldi

Bu manzume, savaş halindeki askere ve halka moral olması için sade, samimi bir üslupla kaleme alınmıştır. Manzumenin başında, büyük bir cihadın ilan edildiği, insanların gönülünden “Allahu ekber” diyerek birlikte hareket etmesi gerektiği vurgulanarak İslam ordusunun zafere ulaşması temenni edilir. Artık insanların yaşanan kötü günlere sabrının ve çaresinin kalmadığı ifade edilerek tek çıkar yolun savaşmak olduğu, Kur’ân’ın bunu emrettiği söylenir. Burada şair, 11 Kasım 1914’te padişahın halife sıfatıyla “Cihad-ı Ekber” ilan etmesine telmihte bulunur. Bu ilanın akabinde fetvâ okunmuş ve millet artık savaşa hazırlanmaya başlamıştır. Şair, bu seferberlik için birlik olma çağrısında bulunarak benlik-senlik kaygısının bir kenara bırakılmasını, vatanın çağrısına mutlaka kulak verilmesini ister. Osmanlı’nın yaşadığı bu kötü zamanları “hüsran uykusu”na benzeterek artık devletin uyanması gerektiğini söyler:

Fetvâ okuvendi takrîr idildi
Millet uyandı [‘azîzim] silâh taķınıdı
Gökde melekler seyrâna geldi (3)

Bizlere vâcibdür bu seferberlik
Kalmadı arada sendelik benlik
Çağırır vatanım gösteriñ erlik (4)

Osmanlı’nın şanlı bir geçmişe sahip olduğu hatırlatıldıktan sonra itilaf devletlerinden İngiltere, Fransa ve Rusya’nın, kendilerini dünyanın efendisi olarak gördüğü, buna mukabil Almanya’nın onlara gerekli dersi verdiği ifade edilir. Burada Almanya ittifak devletlerinden olduğu için övülmektedir. Düşman devletler, Osmanlı’yı yok etmeye karar vermiş, ateş memleketin her yanını sarmıştır. Durumun vehametini anlatan şair, herkesin malıyla, canıyla, başıyla kendini vatana feda etmesi gerektiğini öğütler:

İngilîz Frânsız bir de Rûsiya
Sandılar teslîmdür bizlere dünyâ
Verdi cezâların bir Almânyâ (9)

Diķķat it sözime ey vatan ķardaş
Aldı etrâf[ı]mızı ķapladi âteş
Virelim vataña mâl ile cân baş (11)

Şairin tekrar tekrar “uyan” fiilini kullanması sanki toplumun yeterince bilinçlenmediği intibasını verir. Düşmanın kötü emellerinin anlaşılmasını isteyen Hasan Tahsin, dost ve düşmanın farkına varılmasını, uyanışın iyice gerçekleşmesini arzu eder. Düşmana, bir karış dahi olsa toprak bırakılıp sevinmelerine izin verilmemelidir:

Ey birâder uyan gezme serseri
Diķķat eyle añla yâr [u] aġyârı
Düşmâniñ fenâdur bizde efkârı (12)

Hasan Tahsin, sadakatin mertliğın şanıdan olduğunu söyleyerek yüze gülüp arkadan iş çeviren münafıklara atıfta bulunur. Zamanında Osmanlı çatısı altında karnını doyuran köpekler, şimdi büyüyüp birer ejderha olup Osmanlı'yı ele geçirmeye çalışmaktadır. Burada devlete ihanet eden Balkan devletleri ve bazı Arap ülkeleri kastedilir. Şair, Osmanlı'nın kendi içindeki hainleri bir türlü anlayamadığını, her ne kadar dışarıdan uyanık görünse de gaflet uykusunda olduğunu söyler. Bu uyku hali, devletin zarar görmesini sağlamıştır. İşte bu savaş, düşmandan intikam almak için bir fırsattır:

Soframızda kırın toyuran itler
Büyüdiler şanki oldılar ejder
Bu 'azîz yurdım[1]zı almak isterler (15)

Geçdi gaflet ile bu kadar günler
Şandılar uyanık bizi görenler
Tırmayalum artık geldi erenler (16)

Şiirde, Osmanlı'nın en büyük belası olan Rusya'ya ayrıca değinilir. Rusların bilindiği üzere - sıcak denizlere inmek gibi- denizler üzerinde çeşitli emelleri olmuştur. Onların bu politikalarına atıfta bulunmak için, "balıkçı Rus" tabiri kullanılır:

Diñle eslâf[1]mızı andan al dersi
Bağladı harâca balıkçı Rûsı
Yine geldi tekrâr artık belâsı (18)

21. benden itibaren Osmanlı'nın savaş halinde olduğu cephelerden söz edilir. Buradaki ifadelerden hareketle *Manzûme-i Harb*'in yazılış tarihi hakkında bir tahminde bulunabiliriz. 21 ve 22. bendlerde Çanakkale cephesinde gösterilen kahramanlık anlatılır. Hasan Tahsin, burada "-dı" görülen geçmiş zaman ekiyle aslında, şiirin 1915-1916 tarihleri arasında yazıldığının ipucunu verir:

İtdiler hüçümü Çanaqqal'a'ya
Ağır geldi gülle batdı deryâya
Geçdi ticâretten gitti sermâye (21)

Añladı alçaklar merd-i arslânı
Virmedi fâ'ide kal'a plânı
Kal'a topçuları dîn qahramânı (22)

23, 24 ve 25. bendlerde Kafkas cephesinde Osmanlı'nın Ruslara karşı vermiş olduğu mücadele anlatılır. Kafkas cephesinin dikkat çeken özelliği savaşta başarısız olunmasına rağmen bu cephede toprak kazanılmış olmasıdır. Bendde, Tebrîz'in alınmasından söz edilir ki savaş esnasında bu şehir çok defa el değiştirdiğinden tam olarak tarihi belirleyemiyoruz. Şiirde geçen "Grandük" kelimesi, çarlık devrinde Rus prenslerinin ünvanıdır:

Qafqâsiya'da qahramân ordu
Rûslara karşı harbe girmiş idi
Şanlı sancaq Ardahân'da nâm verdi (23)

Zan itdiler Rûslar korquyor bizi
Nihâyet verdiler şehri Tebrîz'i
İtdi himmet bize Osmân Gâzi (24)

'Arş itdi ordumuz kahramân erler
Atılan toplardan yer yüzü titrer
Çağırır dahîlek Grandûk ağlar (25)

26. bendden manzumenin sonuna kadar İngilizlerden ve Kanal cephesinden söz edilir. İngilizlerden “dünyanın müflisi, şeytan” olarak bahseden Hasan Tahsin, Mısır ve Kıbrıs'ın onların işgali altında olduğundan üzüntü duyar. Bu bendlerde “-dı” görülen geçmiş zaman kullanılmaz. Henüz daha İngilizlerle savaş yoktur. Şair, bir nevi yapılması gerekenleri dile getirir ve fiillerde istek kipini kullanır (alalım, edelim). Kanal cephesiyle ilgili iki hareketin yapıldığı malumdur. İlk taarruzda başarısız olan Osmanlı, ikinci teşebbüste Mısır'ı geri alabilmenin planlarını yapmıştır. Bu da 1915-1916 tarihleri arasında tekabül etmektedir. İkinci Kanal hakeratı Temmuz 1916'da başarısız olduğundan bu manzumenin 1915-1916 tarihleri arasında yazıldığını kesin olarak söyleyebiliriz:

Dünyânın müflisi İngiliz telbîs
Gûyâ teslim aldı Mısır ile Kıbrıs
Başladı ifsâda şandı şâhîbsiz (26)

Geçelim Kanâl'dan girelim Mısır'a
Dikelim sancağı Câmî'[-i] Ezher'e
Añlasun merdânı düşmân bu kerre (29)

Hasan Tahsin, daha evvel Mısır'a gelmiş, Mısır'la ilgisi olan Hz.Yûsuf (31), Hz. Senûsî (32) gibi dinî-tarihî şahsiyetlere de telmihte bulunur. Şair, müslüman topraklarının işgal altında olmasından büyük üzüntü duymaktadır:

Dört yüz elli milyon ihvân-ı İslâm
Kalmış ecnebîde çekiyor mâtem
Çağırır türbe-i Hâzret-i Âdem (34)

Arz-ı ecnebîde niçe dîndâşlar
Aldı kılıcların hep bizi bekler
Şabra fâkat yokdur dertli yürekler (35)

Şiirde, dönemin Harbiye Nazırı Enver Paşa'nın, ismiyle müsemma olarak etrafına ışıklar saçtığı ifade edilir. Bu övgü sözleri manzumenin son bendinde de görülür:

Şân viriyor Mısır'a Câmî'ü'l-Ezher
Saçıyor etrâfa gün gibi enver
Nâzır-ı Harbiye hâzret-i Enver (30)

Beldemiz Ermenâk kûyna mezîd
İdelim düşmânı ğaddârı nevmîd
İdiyor kumânda Enver-i ferîd (39)

SONUÇ

Günümüzde araştırmacıların Arap harfli metinleri çalışırken karşılaştığı güçlüklerden biri de; eserlerin yanlış, eksik veya başka bir müellife isnad edilerek kataloglara kaydedilmiş olmasıdır. Kataloglar dışında özel şahıs koleksiyonlarında ve özellikle sahaflarda da bu durum görülebilmektedir. Bir sahafta -dikkatlice araştırılmadığı için- Ermenekli Hasan Rüşdü adına kaydedilmiş 15 sayfalık küçük bir kitapçığın aslında yine onun akrabası olan Ermenekli Âşık Hasan Tahsin [Görgülü]'ye ait olduğu tespit edilmiştir.

Kataloglarda adına rastlayamadığımız ve şahsî kütüphanemizde bulunan *Manzûme-i Harb* adlı bu eser, beşer mısra halinde, son iki mısraı “kavuştak” olmak üzere toplam 39 bendden müteşekkildir. Türkü nazım şekliyle, 11'li hece ölçüsüyle yazılmıştır. Manzumede bazı ifadelerden hareketle metnin 1915-1916 yılları arasındaki bir tarihte yazıldığı anlaşılmıştır. Muhtevasında, Osmanlı'nın I. Cihan Harbi'ndeki durumu, toplumun psikolojisi, savaştığı cephelerin işlendiği kahramanlık konulu bu manzumede, Arapça ve Farsça terkipler %1 civarında olup günümüz insanının dahi anlayabileceği sade bir Türkçe ile yazılmıştır. Manzumenin yazılış amacı; Osmanlı'nın o günkü durumunu gerçekçi bir şekilde anlatarak, halkın ve askerinin moralini yükseltmek, psikolojik olarak savaşa hazır hale getirmektir.

Her ne kadar edebî bir metin olsa da manzumede anlatılanlar tarihî bilgilerle örtüşmektedir. Bu da bize tarih ve edebiyatın ne kadar iç içe olduğunu, şairlerin ve yazarların aslında devrin birer gizli tarihçisi olduğunu göstermektedir.

Bu araştırma ile daha evvel kaynaklarda adı geçmemiş, tarihî-edebî bir metnin gün yüzüne çıkarılması sağlanmış, hakkında birkaç makale ve kısa ansiklopesi maddesi dışında ilmî çalışma bulunmayan ve daha bilinmeyen pek çok şiirinin olduğunu düşündüğümüz Ermenekli Âşık Hasan Tahsin hakkında yapılacak olan yeni çalışmalara zemin hazırlanmıştır.

KAYNAKÇA

ALTINTOP, Selim (2003). “*Maraşlı Mustafa Kâmil Efendi'nin Hayat ve Eserleri*”, Manisa Celal Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1/2, ss. 1-16.

AYVA, Aziz (2013). “*Ahilik, Esnaf Destanları ve Ermenekli Hasan Tahsin'in Berber Destanı*”, Konya Kitabı XIV, Konya: Konya Ticaret Odası Yayınları, ss. 168-183.

BARDAKÇI, Halit (1976). *Bütün Yönleriyle Ermenek*, Konya: Çaba Matbaası.

DİLÇİN, Cem (2005). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

HUYUGÜZEL Ömer Faruk (2000). *İzmir Fikir ve Sanat Adamları*, Ankara Kültür Bakanlığı Yayınları.

İLİSULU, Kamil (1961). *Ermenek İlçesi*, Ankara: Mars Matbaası.

KARA, Süleyman (2004). “*Ermenekli Hasan Rüştü’nün Hayatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*”, Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi.

ODABAŞI, Sefa (1998). “*Ermenekli Hasan Tahsin Görgülü ve Berber Destanı*”, Folklor ve Halk Edebiyatı Kongresi Kitabı, Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Yayınları, ss. 65-73

ODABAŞI, Sefa (1998). “*Ermenekli Hasan Tahsin Görgülü’nün Aydın Destanı*”, 20. Yüzyıl Başlarında Konya’nın Görünümü, Konya: Konya Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları, ss. 206-209

SÜSLÜ, Memduh Yavuz (1937). *Ermenekli Hasan Rüştü Hayatı ve Eserleri*, Konya.

METİN

MANZÛME-İ HARB

1.

Diyelim yekdilden Allâhu ekber
İ'lân oldu 'azîzim cihâd[-i] ekber
Ordu-yı İslâm olsun muzaffer

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

2.

Oğu Kur'ânı da fikr it tefsîri
Emr idiyor bize cihâd[-i] ekberi
Kalmadı milletiñ çâresi şabrı

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [1]

3.

Fetvâ okuvendi takrîr idildi
Millet uyandı ['azîzim] silâh taķındı
Gökde melekler seyrâna geldi

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

4.

Bizlere vâcibdür bu seferberlik
Kalmadı arada sendelik benlik
Çağırır vağanım gösteriñ erlik

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

5.

Kaynıyor milletiñ kanı cânında
Çekdiler kılıcı harb meydânında
Uyan böyle kalma hâb-ı hüsrânda

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [2]

6.

Osmânlıyız biz harbdur şânımız
Vağan uğruna kurbân cânımız
Mısır'a girelim aksun kânımız

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

7.

İdelim cihâdı her zamân her bâr
Şevket-i Osmâni idelim izhâr
Darbemize düşmân disün istifgâr

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

8.

Bağş-ı rübâbında böyledür 'âdet
Herkes sa'yınca verilür rıf'at
Pend-i cevherime idiñmez diğkat

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [3]

9.

İngilîz Frânsız bir de Rûsiya
Şandılar teslîmdür bizlere dünyâ
Verdi cezâların bir Alamânyâ

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

10.

Mağve karar virmiş bizleri düşmân
Kazdığı hafreye düşürsün Rahmân
'Asker-i Osmâni şîr ibn-i şîrân

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

11.

Diğkat it sözime ey vağan kardaş
Aldı etrâf[ı]mızı kapladı âteş
Virelim vağana mâl ile cân baş

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [4]

12.

Ey birâder uyan gezme serseri
Diğkat eyle añla yâr [u] ağıyârı
Düşmânıñ fenâdur bizde efkârı

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

13.

Pâk tatalım şıdķı olalım şîrân
Karşumuzda düşmân olmasun hândân
Bir karış toprağa idelim kurbân

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

14.

Şân-ı merdâniyyet olmağdur şâdık
Yüzimize gülen çıkdı münâfık
Dö[n]meyelüm⁴ girü kâr etdi artık

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [5]

15.

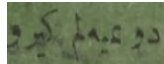
Soframızda karın toyuran itler
Büyüdiler şanki oldılar ejder
Bu ‘azîz yurdım[1]zı almağ isterler

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

16.

Geçdi ğaflet ile bu kadar günler
Şandılar uyanık bizi görenler
Turmayalum artık geldi erenler

⁴ Burada dizgiden kaynaklı hata görülmektedir.

“dönme” kelimesinde “nun” harfinin noktası eksiktir.

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

17.

Yaralar açıldı bulunmaz merhem
Her vaqt bulunmaz yaraya merhem
Alalum düşmândan geldi intikâm

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [6]

18.

Diñle eslâf[1]mızı andan al dersi
Bağladı harâca balıkcı Rûsı
Yine geldi tekrâr artık belâsı

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

19.

İtdiler ümîdi bizde çok ‘asker
Yok yire bir da’vâ ister cengâver
Osmânlı el-amân çifte dilâver

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

20.

Kaçdı el-emândan hâ’in düşmânlar
Atdılar deñize çok donanmalar
Gönendi balıklar yapı sarâyılar

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [7]

21.

İtdiler hücumı Çanakkal‘a’ya
Ağır geldi gülle batdı deryâya
Geçdi ticâretten gitdi sermâye

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

22.

Añladı alçaqlar merd-i arslânı
Virmedi fâ'ide kal'a plânı
Kal'a topçıları dîn qahramânı

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

23.

Qafkâsiya'da qahramân ordu
Rûslara qarşu harbe girmiş idi
Şanlı sancaq Ardahân'da nâm verdi

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [8]

24.

Zan itdiler Rûslar korkuyor bizi
Nihâyet verdiler şehr-i Tebrîz'i
İtdi himmet bize Oşmân Gâzi

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

25.

'Arş itdi ordumuz qahramân erler
Atılan toplardan yer yüzü titrer
Çağırır dahîlek Grandük ağlar

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

26.

Dünyânın müflisi İngilîz telbis
Gûyâ teslim aldı Mısr ile Kıbrıs
Başladı ifsâda şandı şâhıbsiz

'Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [9]

27.

Vahşet [ü] denâşet çokdur bî-gâye
Mısrî el-hâk için düşdi du'âya
Tard idelim gitsün İngiltere'ye

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

28.

Allâh Allâh diyüb alalım tekbîr
Qal’a-i düşmânı idelim tedmîr
Ca’fer-i Tayyâr’da böyledir tedbîr

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

29.

Geçelim Qanâl’dan girelim Mısr’a
Dikelim sancağı Câmî’[-i] Ezher’e
Añlasun merdâni düşmân bu kerre

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [10]

30.

Şân viriyor Mısr’a Câmî’ü’l-Ezher
Şaçıyor eñrâfa gün gibi enver
Nâzır-ı Harbiye hazret-i Enver

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

31.

Muhterem ordular idiñiz şavlet
Açalım Qanâl’ı viriñiz kuvvet
Hazret-i Yûsuf’dan bekleriz himmet

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

32.

Hazret-i Senûsî şâhib-i ‘unvân
Yürüdiler Mısr’a niçe biñ ‘urbân
Anlara işâl it bizleri Sübhân

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [11]

33.

Ĥazret-i Mevlânâ Şems-i mürîdân
Aldı berâbere cümle dervîŐân
Açacak Ĥanâl'ı Őaçacak bürhân

'Arş ilerü Őurma muĥterem ordu
Ĥurtarıñ vaĥanı fırsatı geldi

34.

Dört yüz elli milyon ihvân-ı İslâm
ĤalmıŐ ecnebîde çekiyor mâtem
Çağırır türbe-i Ĥazret-i Âdem

'Arş ilerü Őurma muĥterem ordu
Ĥurtarıñ vaĥanı fırsatı geldi

35.

Arz-ı ecnebîde niçe dîndâşlar
Aldı kılıclarıñ hep bizi bekler
Şabra tâĥat yokdur dertli yürekler

'Arş ilerü Őurma muĥterem ordu
Ĥurtarıñ vaĥanı fırsatı geldi [12]

36.

Uralım dūŐmânı idelim vuŐlat
Ĥalmasun arada ecnebî millet
VirŐün size Mevlâ nuŐret selâmet

'Arş ilerü Őurma muĥterem ordu
Ĥurtarıñ vaĥanı fırsatı geldi

37.

Őâf be Őâf ordular hep de merdâne
NuŐret-i Ĥaĥ bizde çıĥdıĥ meydâne
Bürhânımız vardır "fethân mübîna"

'Arş ilerü Őurma muĥterem ordu
Ĥurtarıñ vaĥanı fırsatı geldi

38.

Çok du'â olundu yâd itdi Mennân
Bizlere virildi nuŐret-i Yezdân
Bürhân kâfidür esteceb-i Ĥur'ân

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi [13]

39.

Beldemiz Ermenâk kûyına mezîd
İdelim düşmânı ğaddârı nevmîd
İdiyor kumânda Enver-i ferîd

‘Arş ilerü turma muhterem ordu
Kurtarıñ vağanı fırsatı geldi

Ey Hüdâ-yı Müste’ân eyle manşûr şavlemiz
Düşmânı mağhûr ma’dûm eylesün bu hamlemiz
Bu du’âya şevkle âmîn diyelim cümlemiz

Millet-i necîbe-i Osmâniyeyi harb-ı hâzıra terġib ve teşvîk ve muhterem ordularımızñ düşmâna karşı ibrâz eylediklerü şehâdet ü muzafferiyâtından bâhiş işte bu ebyât tanzîm idildi. Kârî’in-i kirâmîñ enzâr-ı diġkatlerine ‘arz iderim. Nâzimü’l-ebiyât Ermenâk kazâsından Seyyid-zâde El-Hâc Hasan.

EKLER

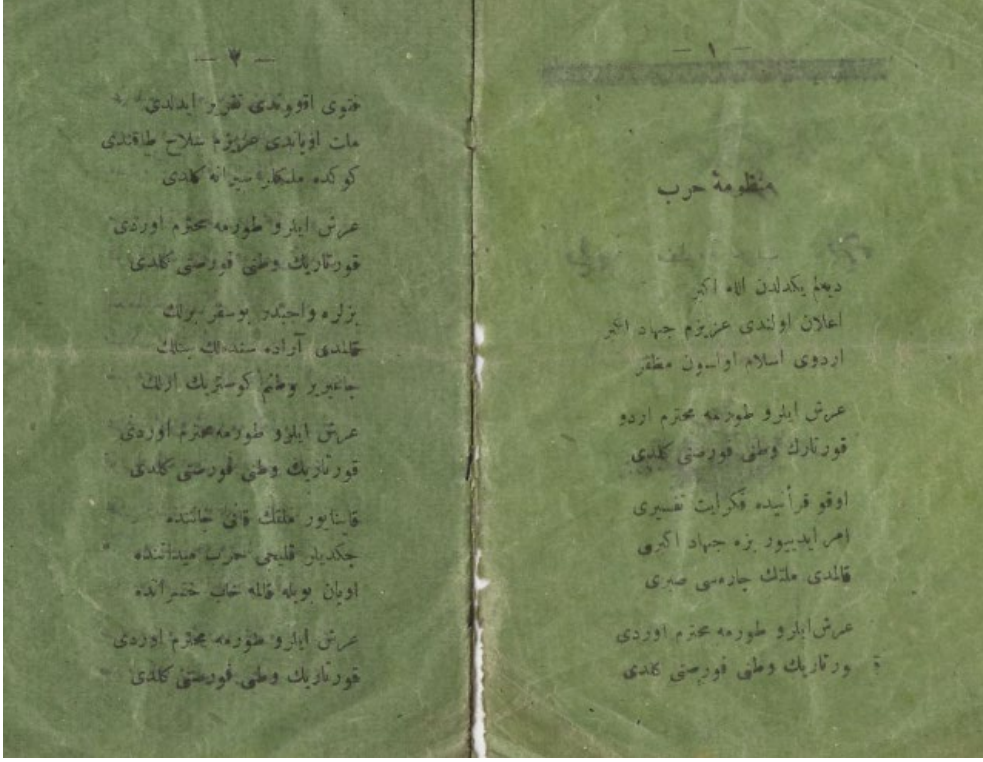
Ek: 1

(Hasan Tahsin Gorgülü)

Ek: 2

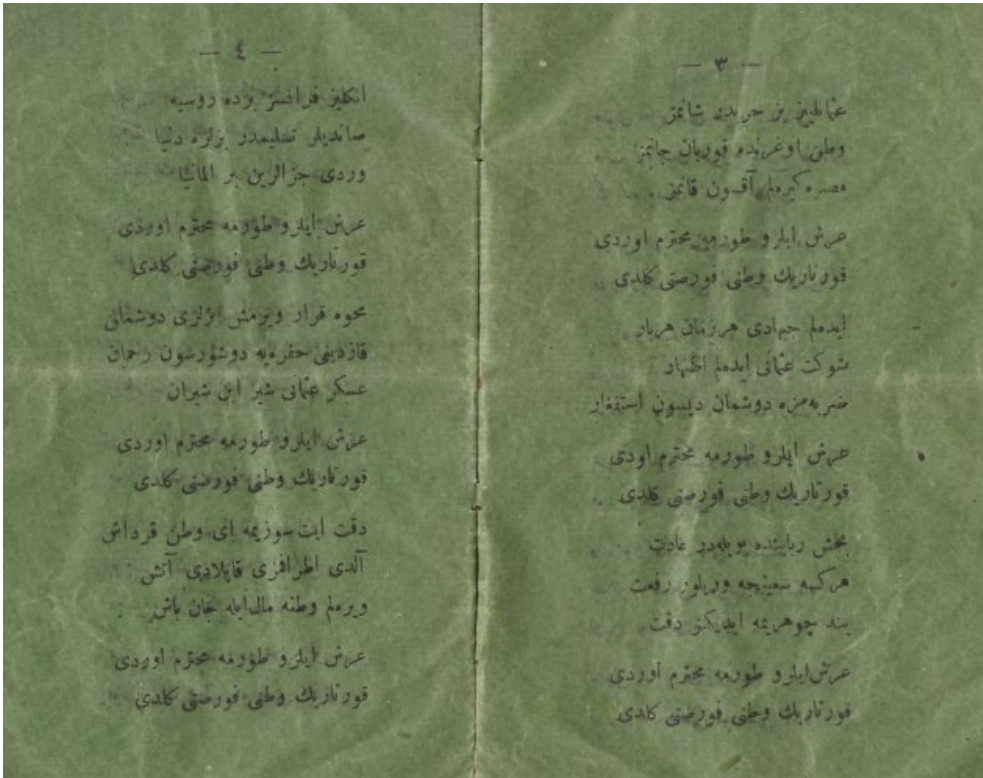
ORJİNAL METİN

[2]

[1]

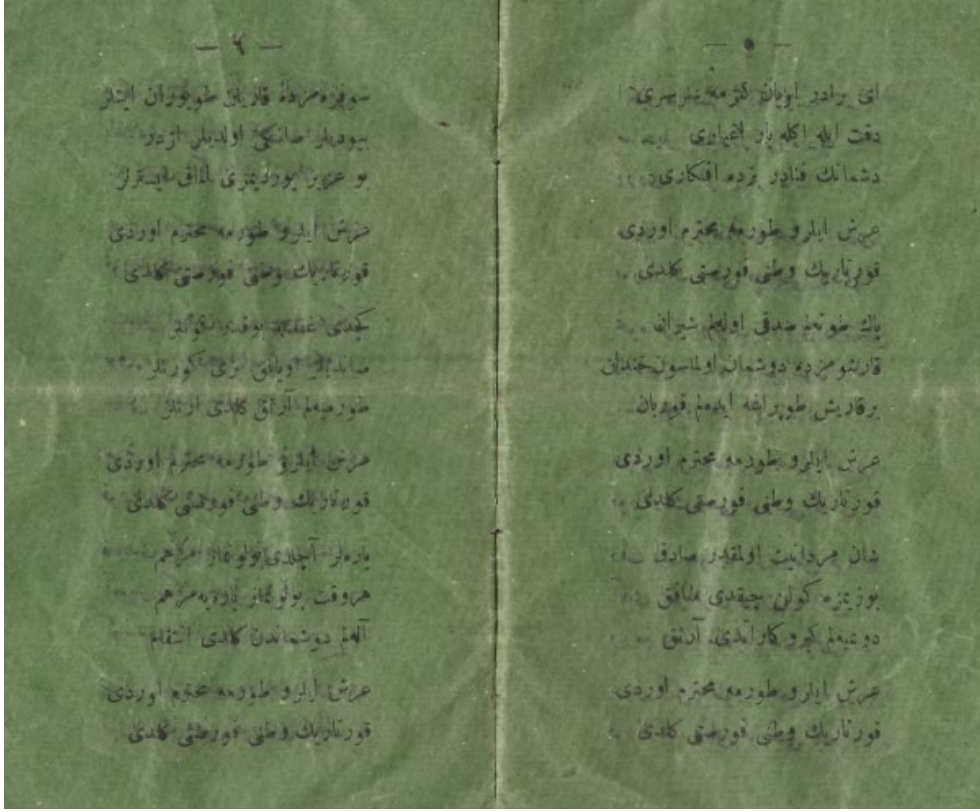
44

[4]

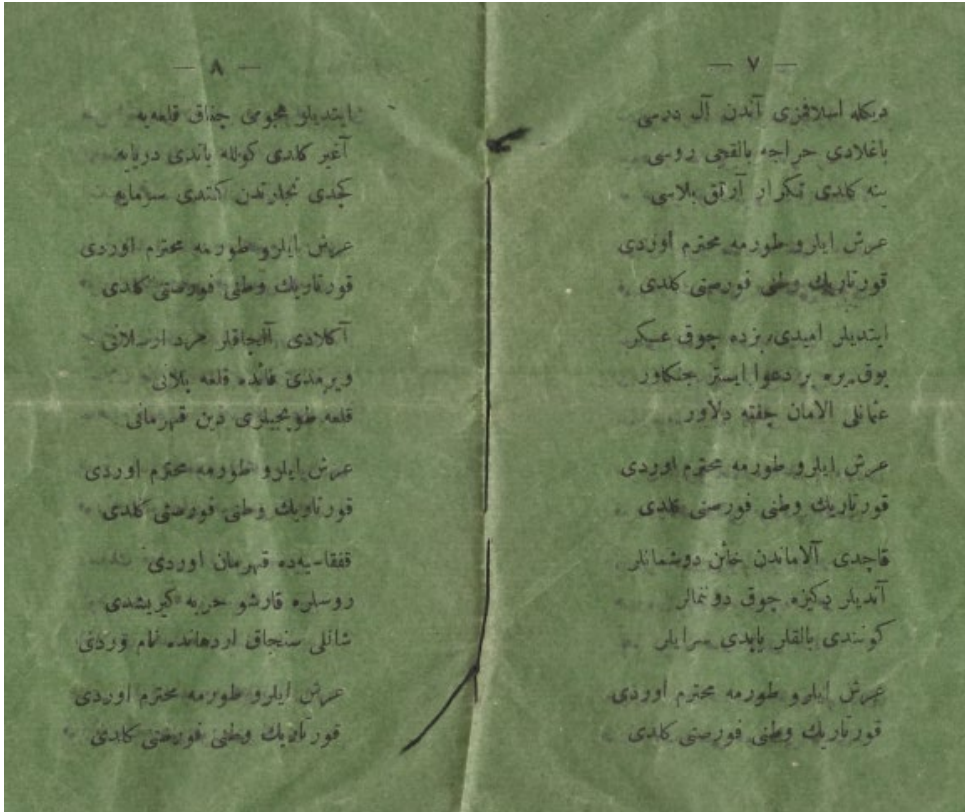
[3]

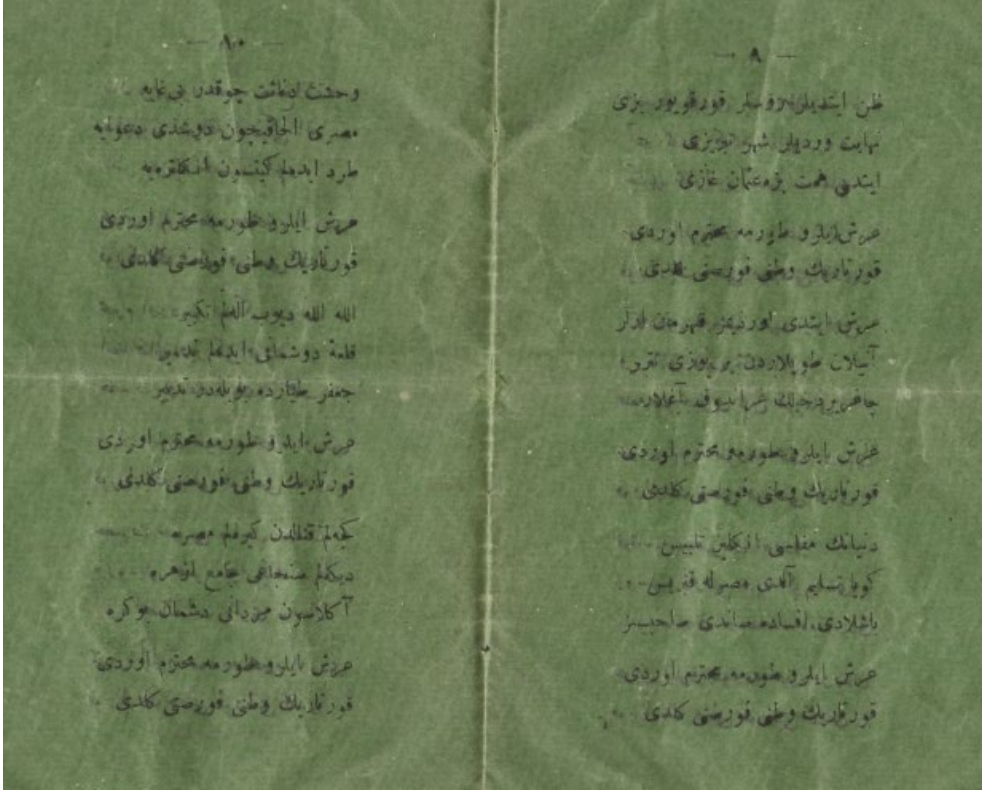
[6]

[5]

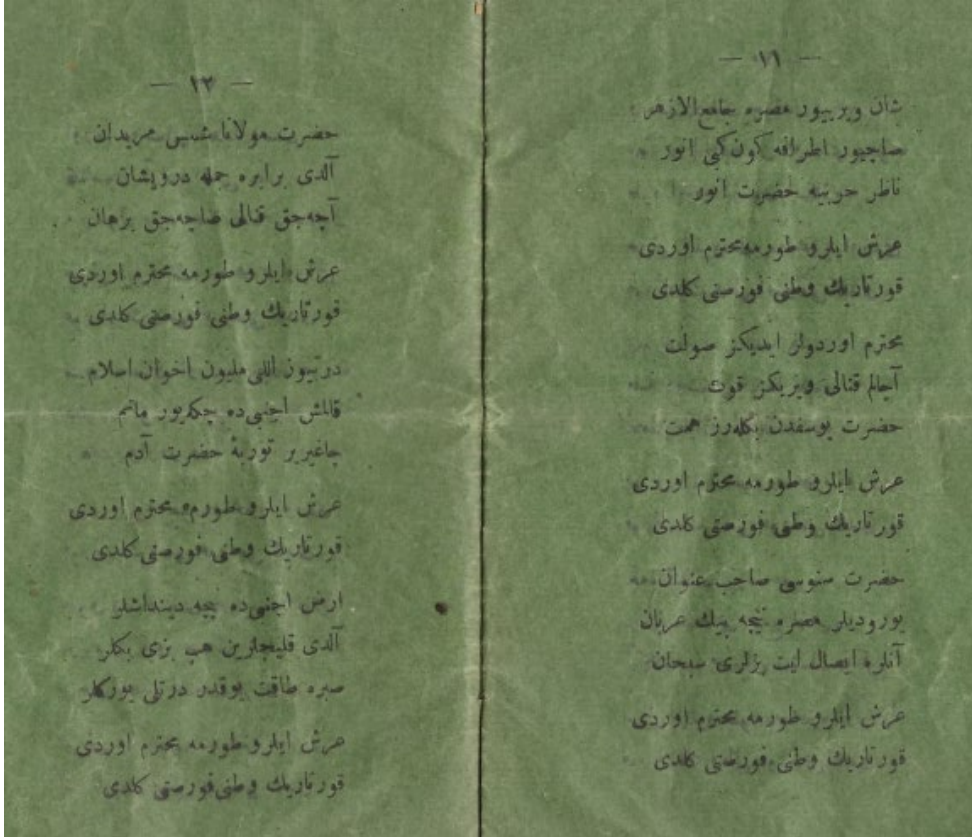
[8]

[7]

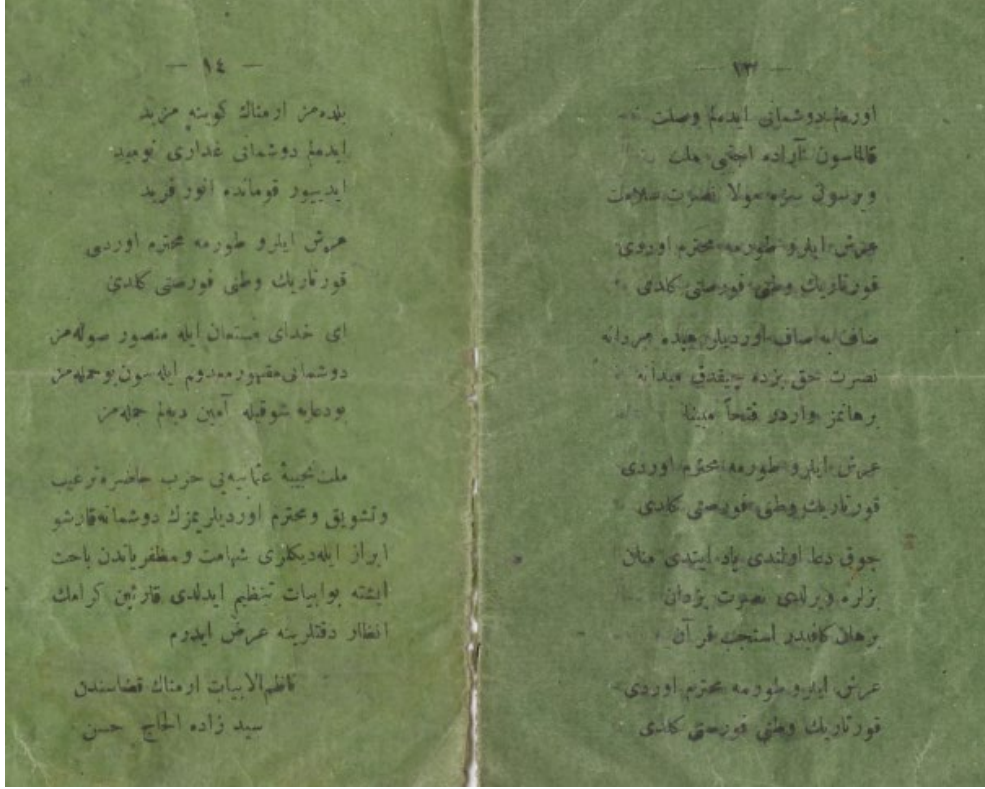
[10]

[9]

[12]

[11]

[14]

[13]